

Introduction to Data Governance Framework and Open Data

โดย นางดวงพร บุญยะพรรค
นักวิชาการแผนที่ภาพถ่ายปฏิบัติการ

วัตถุประสงค์

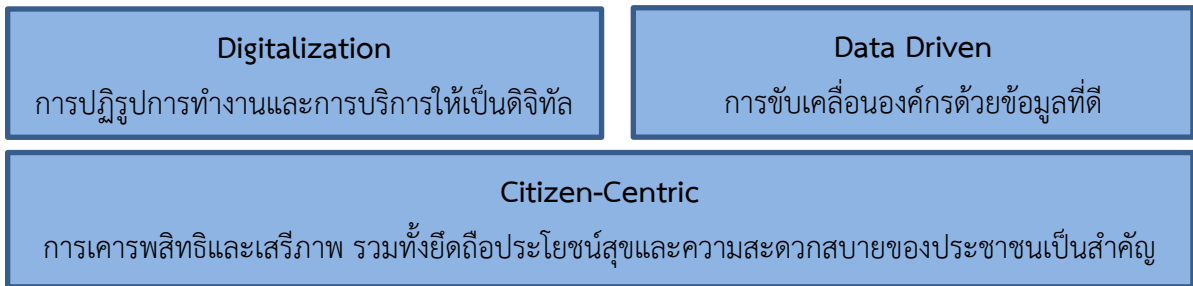
1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ
2. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการในการนำกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำข้อมูลเปิดภาครัฐ

เนื้อหา

Data Governance มีความหมายว่า “การกำกับดูแลข้อมูลภาครัฐ” หรือ “ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ” Data Governance คือ การกำหนดสิทธิ์ หน้าที่ อำนาจ ความรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการต่าง ๆ อย่างชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส

Data Governance for Data Driven

Data Governance for Data Driven คือ หลักการสำคัญของรัฐบาลดิจิทัล (2D,1C) มีความมั่นคงปลอดภัย มีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีคุณภาพ เพื่อบูรณาการเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น (Data Integration) เปิดเผยข้อมูลสู่ประชาชน (Open Data) วิเคราะห์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในมิติต่าง ๆ (Data Analysis)

๑. ข้อมูลเปิดและข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Data)

๑.๑ ข้อมูลเปิด

หัวใจสำคัญของ Open Data	ประโยชน์ที่ได้รับจากการ Open Data
๑. ข้อมูลพร้อมต่อการใช้งานโดยเฉพาะการดาวน์โหลดผ่านอินเทอร์เน็ต	๑. เกิดความโปร่งใส
๒. เผยแพร่และนำไปใช้ใหม่ได้ภายใต้เงื่อนไขที่อนุญาต	๒. การสร้างนวัตกรรมเชิงพาณิชย์
๓. ทุกคนมีสิทธิเข้าถึงได้เท่าเทียมกัน	๓. เสริมสร้างความมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อนโยบายและการดำเนินการของภาครัฐอย่างแท้จริง

๑.๒ การใช้ข้อมูลเปิด ข้อมูลที่เป็นของรัฐบาลนั้นจะต้องเปิดเผยสู่ประชาชนตามที่ คณะกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (คตช.) กำหนด

๑.๓ ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐของประเทศไทยอยู่ที่เว็บไซต์ ข้อมูลเหล่านี้จัดอยู่ในประเภท Non-exclusive License คือเจ้าของลิขสิทธิ์ใช้สิทธิ์ในงานของตนเองได้ และอนุญาตให้บุคคลอื่นใช้สิทธิ์ในงานนั้นได้อีก หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และทุกคนในประเทศไทยนำข้อมูล Open Data ไปใช้งานได้และนำไปต่อยอดทำวิจัยค้นคว้าได้โดยไม่มีข้อจำกัด

Open Data จำเป็นต้องเปิดกว้างในทางเทคนิคเช่นเดียวกับในทางกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อมูลต้องพร้อมให้ใช้งานในรูปแบบที่เครื่องอ่านได้ โดยยังพิจารณาใน ๓ ประเด็นหลัก คือ

๑. ความพร้อมใช้งาน
๒. กลุ่มข้อมูล/ข้อมูล ควรอยู่ในสภาพสมบูรณ์
๓. อยู่ในรูปแบบที่เปิดและเครื่องอ่านได้

ประเภทของชุดข้อมูลที่ปรากฏอยู่บนเว็บไซต์ data.go.th

CSV, XLS, PDF, DOC, XML, RDF, KML, SHP, ODS, KMZ, JSON, TXT, HTML, TIFF และ JPEG

การเปิดเผยข้อมูลแบ่งออกเป็น ๕ ระดับ

๑. เผยแพร่ข้อมูลทุกรูปแบบบนเว็บไซต์ และอยู่ภายใต้เงื่อนไขและข้อกำหนดของสัญญาอนุญาต Open License

๒. เผยแพร่ข้อมูลในรูปแบบ Structured Data ที่เครื่องอ่านได้ (Machine-readable)

๓. เผยแพร่ข้อมูลในรูปแบบ Non-proprietary Format

๔. ใช้ URI (Uniform Resource Identifier) ในการระบุตัวตนของข้อมูล และชี้ไปยังตำแหน่งของข้อมูลนั้น

๕. ข้อมูลมีการเชื่อมโยงไปสู่แหล่งข้อมูลอื่น ๆ ในบริบทที่เกี่ยวข้องกันได้

๑.๔ หลักการสำคัญในการเปิดเผยข้อมูล

๑. Complete ข้อมูลสาธารณะจะต้องได้รับการเปิดเผย โดยไม่ติดปัญหาความเป็นส่วนตัว ความปลอดภัย หรือสิทธิ์ใดๆ

๒. Primary ข้อมูลจะเก็บมาจากแหล่งข้อมูลต้นทางที่มีระดับความละเอียดของข้อมูลสูงที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยข้อมูลจะต้องไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงใดๆ มาก่อน

๓. Timely ข้อมูลจะต้องเผยแพร่เร็วที่สุด เพื่อรักษาคุณค่าและการใช้ประโยชน์ของข้อมูลนั้น

๔. Accessible ข้อมูลจะต้องเผยแพร่กับผู้ที่จะนำไปใช้อย่างกว้างขวาง และสนองตอบหลากหลายวัตถุประสงค์

๕. Machine Processable ข้อมูลต้องอยู่ในรูปแบบที่สามารถประมวลผลแบบอัตโนมัติต่อได้ ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพที่จะนำไปใช้ต่อได้นั้นต้องสามารถเข้ารหัส (encode) ได้

๖. Non-discriminatory ข้อมูลต้องเปิดให้ทุกคนเข้าถึงได้โดยไม่ต้องลงทะเบียน

๗. Non-proprietary ข้อมูลต้องอยู่ในรูปแบบ (Format) ที่ไม่มีกรรมสิทธิ์หรือหน่วยงานใดควบคุมข้อมูลเป็นการพิเศษ หากกรณีข้อมูลอยู่ในรูปแบบที่มีกรรมสิทธิ์ ก็อาจจำเป็นต้องทำให้ข้อมูลมีหลายรูปแบบเพื่อช่วยให้เกิดการเข้าถึงและนำไปใช้ได้กว้างขวาง

๘. License-free ข้อมูลต้องไม่มีลิขสิทธิ์ สิทธิบัตรหรือสิทธิทางการค้าใดๆ ใดๆก็ตาม ความเป็นส่วนตัว ความปลอดภัย และข้อจำกัดบางประการที่มีเหตุผลก็อาจยอมรับได้

๒. แนวปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูล

๒.๑ ประเภท รูปแบบ มาตรฐาน และหมวดหมู่ของข้อมูล

Data.go.th และ Apps.go.th พัฒนาขึ้นเพื่อให้บริการศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ และเป็นศูนย์กลางของแอปพลิเคชันภาครัฐ

Data/ข้อมูล ข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ เช่น คน สถานที่ สิ่งของต่างๆ ซึ่งมีการเก็บรวบรวมเอาไว้ และสามารถนำไปประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์	Dataset/ชุดข้อมูล การนำข้อมูลมาจัดเป็นชุดให้ถูกต้องตามลักษณะ โครงสร้างข้อมูลที่กำหนดไว้	Data Catalog/ดาต้าแค็ตตาล็อก รายการของชุดข้อมูลที่จัดเตรียมในรูปแบบตาราง รายงาน และจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ
DCAT หรือ Data Catalog Vocabulary เป็นคำศัพท์มาตรฐานในรูปแบบของ RDF ซึ่งออกแบบมาเพื่อช่วยในการทำงานร่วมกันระหว่างแค็ตตาล็อกข้อมูลที่เผยแพร่บนเว็บไซต์	Digital Object Identifier (DOI) เป็นตัวบ่งชี้ทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล หรือทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ หรือเอกสารดิจิทัล ทำหน้าที่เป็นรหัสทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล	High-Value Dataset/ชุดข้อมูลที่มีคุณค่าสูง ข้อมูลที่มีคุณภาพ มีความถูกต้อง ครบถ้วน มีความ น่าเชื่อถือ ประมวลผลได้ และเป็นปัจจุบัน จะต้องสามารถนำมาใช้ใหม่ได้ มีคุณค่าสำหรับเจ้าของข้อมูลและสำหรับผู้ใช้อื่นๆ
License/สัญญาอนุญาต การอนุญาต ใบอนุญาต หรือสิทธิ์ในการทำงานที่กำหนดไว้ตามขอบเขต หรือเงื่อนไขที่ตกลงกัน	Metadata/เมทาดาต้า ข้อมูลที่ใช้กำกับและอธิบายข้อมูลหลัก หรือกลุ่มของข้อมูลอื่น	Non-proprietary Format รูปแบบที่ไม่มีผู้ใดถือครองกรรมสิทธิ์ รูปแบบที่สนับสนุนและสามารถเข้าถึงด้วยซอฟต์แวร์ที่หลากหลาย
Open Data/ข้อมูลเปิด ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ได้โดยอิสระ สามารถนำกลับมาใช้ใหม่และแจกจ่ายได้โดยใครก็ตาม แต่ต้องระบุแหล่งที่มาหรือเจ้าของงาน และต้องใช้สัญญาอนุญาตหรือเงื่อนไขเดียวกันกับที่มา หรือตามเจ้าของงานกำหนด	Open Government Data (OGD)/ ข้อมูลเปิดภาครัฐ ข้อมูล ที่ ถูก สร้าง หรือ ได้รับมอบหมายโดยหน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ควบคุมองค์ประกอบต่างๆ ของข้อมูล ซึ่งเป็นไปตามนิยามการเปิดเผยข้อมูลที่กำหนดไว้ใน Open Definition	Unstructured Data/ข้อมูลที่ไม่มีโครงสร้าง ข้อมูลที่ไม่ได้มีการกำหนดรูปแบบ ข้อมูลไว้ล่วงหน้า หรือไม่ได้จัดให้อยู่ในลักษณะที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ข้อมูลที่ไม่มีโครงสร้าง โดยทั่วไปจะเป็นข้อมูลที่เกิดจากการพิมพ์ เช่น ไฟล์เอกสาร word, pdf, html หรือไฟล์รูปภาพ วิดีโอเสียง เป็นต้น

แนวทางการคัดเลือกชุดข้อมูล (Data Selection Guidelines)

การจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล หน่วยงานควรพิจารณาว่าข้อมูลนั้นๆ ควรถูกรวบรวมให้อยู่ในชุดข้อมูลสาธารณะ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- สร้างความเชื่อมั่นและความรับผิดชอบของหน่วยงาน
- ตอบสนองต่อความต้องการที่ได้จากการหารือร่วมกับผู้ใช้งาน
- สนับสนุนภารกิจของหน่วยงานและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานระหว่างหน่วยงาน
- สร้างโอกาสทางธุรกิจ

การรับข้อมูลและการมีส่วนร่วมจากสาธารณะ เป็นสิ่งสำคัญที่จะใช้ในการคัดเลือกและเผยแพร่ข้อมูลให้ตอบสนองต่อความต้องการ Data.go.th ซึ่งเป็นพอร์ทัล (Portal) กลางในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ จึงได้พัฒนาช่องทางในการแสดงความคิดเห็นจากผู้ใช้ข้อมูล (Online Forum) เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดการแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายการเปิดเผยข้อมูล (Open Data Policy) และชุดข้อมูลสาธารณะที่ให้บริการอยู่ในปัจจุบัน

การตรวจสอบโดยสาธารณะ เป็นวิธีการหนึ่งสำหรับหน่วยงานในการสร้างและปรับปรุงการติดต่อสื่อสารกับสาธารณะ รวมถึงหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้มั่นใจว่าหน่วยงานได้สร้างผลิตภัณฑ์ข้อมูลที่มีคุณค่าพร้อมกับวิธีการในการเผยแพร่ข้อมูลนั้นๆ

การประสานงานระหว่างหน่วยงาน ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานนั้น จะทำให้ข้อมูลนั้นมีคุณค่ามากขึ้นจากการรวมกันของข้อมูล ซึ่งจะทำได้ง่ายต่อการนำไปใช้งานใหม่ๆ ดังนั้น หากข้อมูลที่ได้จากสองหน่วยงานขึ้นไปเป็นข้อมูลชนิดเดียวกัน หน่วยงานควรจะมีการสร้างชุดข้อมูลที่ได้จากการทำงานร่วมกัน จึงควรมีการหารือร่วมกันระหว่างหน่วยงานเพื่อเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว

๒.๒ การเตรียมชุดข้อมูล (Data set) การเปิดเผยชุดข้อมูล การทำรายงานชุดข้อมูล (Catalog) และการจัดทำเมตาเดต้า (Meta Data)

การเปิดเผยข้อมูลดิบ (Raw Data) ในแบบไฟล์ตารางคำนวณ (Spreadsheet) ตารางหรือ Table ไม่ควรเป็นตารางที่เกิดจากการทำสถิติหรือรายงานสถิติ Field ควรอยู่ในลักษณะแนวนั่ง ซึ่งการคำนึงถึงโครงสร้างชุดข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นของฐานข้อมูล

รูปแบบของไฟล์ (File Format)

สำหรับการเปิดเผยข้อมูล โดยพิจารณาจากการเป็นมาตรฐานเปิด (Open Standard) และโปรแกรมคอมพิวเตอร์นำไปใช้งานได้ง่าย (Machine-readable/Reusability)

๒.๓ การเผยแพร่ข้อมูลผ่านศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ

มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ผู้ใช้บริการทั้งภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน รวมถึงหน่วยงานของรัฐสามารถค้นหาและเข้าถึงข้อมูลที่มีคุณภาพของภาครัฐได้ง่าย โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อส่งเสริมให้เกิดธรรมาภิบาลเกิดความร่วมมือของภาครัฐ และสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และนำไปสู่การปรับปรุงหรือพัฒนา

สินค้าและบริการใหม่ การสร้างนวัตกรรม การปรับปรุงประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการให้บริการของภาครัฐ และการเพิ่มมูลค่าให้กับหน่วยงานราชการเอง โดย “ข้อมูลเปิด” นั้นนอกจากจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการแล้ว ยังช่วยลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานราชการได้ เพื่อให้ผู้ใช้งาน

- ทำความเข้าใจการทำงานต่างๆ ของระบบได้
- สามารถตรวจสอบปัญหาที่เกิดจากการใช้งาน
- สามารถแก้ปัญหานั้นในขั้นต้นได้

คำจำกัดความ (Definition)

- **ผู้จัดทำข้อมูล** หมายถึง หน่วยงานของภาครัฐที่จัดทำข้อมูลในรูปแบบที่กำหนดไว้ใน “แนวปฏิบัติและมาตรฐาน เชิงเทคนิค สำหรับศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (Data.go.th)” พร้อมทั้งคำอธิบายข้อมูล (Meta Data) เพื่อนำมาเผยแพร่ไว้บนศูนย์กลางข้อมูลภาครัฐ (Data.go.th)

- **Metadata** หมายถึง ข้อมูลที่ใช้กำกับและอธิบายข้อมูลหลัก หรือกลุ่มของข้อมูลอื่น ซึ่งสิ่งนี้อธิบายอยู่ใน เมทาดาต้าจะช่วยทำให้ทราบถึงรายละเอียดและคุณลักษณะของข้อมูล ซึ่งโดยทั่วไป รูปแบบหรือแบบแผนของเมทาดาต้าจะมีการกำหนดในลักษณะของมาตรฐาน

ตัวย่อ (Acronyms)

PDF : Portable Document Format

XLS, XLSX : File Type Microsoft Excel

CSV : Comma Separated Values

๒.๔ สัญญาอนุญาตสำหรับข้อมูลเปิด (Thailand open Government License)

๒.๔.๑ ข้อกำหนดและเงื่อนไขของใบอนุญาต

๒.๔.๒ .สิทธิและเสรีภาพของผู้ใช้ข้อมูล

๒.๔.๓ .ข้อยกเว้น

๒.๔.๔ .**ไม่รับรอง** การอนุญาตให้ใช้ข้อมูลภายใต้ใบอนุญาตนี้ ไม่ได้เป็นการให้ใช้สิทธิในข้อมูลลักษณะที่แสดงถึงสถานะอย่างเป็นทางการใด ๆ ระหว่างผู้ให้บริการข้อมูลและผู้รับข้อมูล และไม่ว่าผู้ให้บริการข้อมูลรับรองผู้ใช้ข้อมูลหรือการใช้ข้อมูลของผู้ใช้ข้อมูลแต่อย่างใด

๒.๔.๕ **ไม่รับประกัน** ข้อมูลที่ผู้ให้บริการข้อมูลอนุญาตให้ผู้ใช้ข้อมูลใช้เป็นข้อมูลดิบตามที่เป็น

๒.๔.๖ อยู่ภายใต้กฎหมายแห่งราชอาณาจักรไทย และอยู่ภายใต้อำนาจในการตัดสินใจ

ของศาลไทย

๒.๔.๗ คำนิยามศัพท์

ใบอนุญาต หมายถึง ใบอนุญาตให้ใช้

ข้อมูลภาครัฐแบบเปิดของ สรอ.ข้อมูล หมายถึง ข้อมูลใดๆ ที่มีลิขสิทธิ์หรือสิทธิอื่นใดของผู้อนุญาต ผู้ให้บริการข้อมูล หมายถึง บุคลากร เจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานใด ที่ สรอ. มอบหมายให้ทำหน้าที่

ให้บริการข้อมูล ผู้อนุญาต หมายถึง องค์กรหรือหน่วยงานที่เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ ผู้ทรงสิทธิ ผู้มีสิทธิในข้อมูล และอนุญาตให้ผู้ให้บริการข้อมูลนำข้อมูลดังกล่าวขึ้นเผยแพร่บนเว็บไซต์ภายใต้ Domain Name ของ สรอ.

ผู้ใช้ข้อมูล หมายถึง บุคคลทุกคน รวมถึงคณะบุคคล นิติบุคคล หน่วยงาน และองค์กรใดก็ตาม ที่เข้าใช้ข้อมูลที่เผยแพร่บนเว็บไซต์ภายใต้ Domain Name ของ สรอ. ชื่อ “Data.go.th” และใช้ข้อมูลภายใต้ข้อกำหนดและเงื่อนไขของใบอนุญาต

การใช้ข้อมูล หมายถึง การนำข้อมูลไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนไปใช้งาน เพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ อันชอบด้วยกฎหมายของผู้ใช้ข้อมูล และภายใต้การยอมรับตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของใบอนุญาต

๒.๔.๘ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐
- พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔
- พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

๒.๔.๙ การตรวจสอบที่มาของข้อมูล

การตรวจสอบว่าข้อมูลที่ปรากฏเป็นข้อมูลภายใต้ข้อกำหนดและเงื่อนไขของใบอนุญาตให้ใช้ข้อมูลภาครัฐแบบเปิดของ สรอ. (EGA Open Government License) หรือไม่

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. ได้เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ
๒. ได้เข้าใจและสามารถนำหลักการในการนำกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง และประยุกต์ใช้ในการจัดทำข้อมูลเปิดภาครัฐภายในหน่วยงานของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม